

УДК 378:316.647.5-057.87

Чжеюань Вей

ORCID iD 0000-0001-6075-2050

аспірант,
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова,
вул. Пирогова, 9, 01601 м. Київ, Україна
66188584@qq.com

МІЖКУЛЬТУРНА ТОЛЕРАНТНІСТЬ ТА МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ СТУДЕНТІВ

У статті здійснено аналіз результатів дослідження сучасного стану міжкультурної толерантності та міжкультурної комунікації студентів вищих навчальних закладів України. Автор звертає увагу, що за результатами дослідження переважна більшість респондентів вважає, що належність до різних культур зумовлює суттєві відмінності на мовленнєвому, змістовому та поведінковому рівнях, а це у свою чергу значно впливає на процес взаємодії між представниками різних культур. Саме тому виникає необхідність виховання у молодій людини толерантності, поважного та терпимого ставлення до культури та релігії Іншого, здатності до міжкультурної комунікації, що сприятиме попередженню міжнародних конфліктів

Ключові слова: міжкультурне виховання; міжкультурна комунікація; міжкультурна толерантність.

Вступ. Соціально-економічні трансформації в Україні, наміри країни щодо євроінтеграції, духовний розвиток суспільства і звернення до загальнолюдських, європейської і національних цінностей актуалізують проблему міжкультурного виховання молодого покоління. Важливість окресленої проблеми для України, як європейської держави, також пов'язана з подіями, що відбуваються на Сході країни, світовому та європейському просторі, загостренням міжнаціональних і міжрелігійних конфліктів. З огляду на це, виховання у молодій людини толерантності, поважного та терпимого ставлення до культури та релігії Іншого, здатності до міжкультурної комунікації, подолання міжнародних конфліктів набуває особливого значення.

Міжкультурна освіта сприяє створенню громадянського суспільства, у якому свобода слова та рівноправність виступають в якості основних положень демократії (Nermin Abd Elkader, 2015).

Науковцями досліджуються різні аспекти полікультурного виховання (В. Бойченко, Л. Волік, О. Джурінський, В. Єршов, В. Компанієць, Т. Левченко, І. Лощенова, Г. Розлуцька, Л. Узунова, О. Шевнюк та ін.), процеси діалогу культур у освітній галузі (В. Аношкіна, В. Калінін, Л. Бурман, Л. Гончаренко, К. Лях, В. Морозов, В. Присакар, С. Черепанова та ін.), толерантність, емпатія, зокрема у міжетнічних стосунках (В. Бакальчук, Т. Білоус, С. Бондарева, О. Грива, Л. Журавльова, В. Кузьменко, О. Лазаріди, В. Лекторський, Н. Платонова, Ю. Яценко та ін.).

Теоретичний аналіз сутності та змісту поняття «міжкультурне виховання студентів» дозволив виділити компоненти міжкультурного виховання,

до яких віднесено (Вей Чжеюань, 2016, с. 29): міжкультурну комунікацію, міжкультурну толерантність, міжкультурну ідентичність. З метою дослідження сучасного стану міжкультурної вихованості студентів нами було проведено анкетування серед студентів вищих навчальних закладів України.

Метою даної статті є аналіз результатів дослідження сучасного стану міжкультурної толерантності та міжкультурної комунікації студентів.

Організація та експериментальна база дослідження. В анкетуванні взяли участь 511 респондентів з восьми областей України, серед яких 145 (28,4%) респондентів – студенти I курсу навчання, 84 (16,4%) респондентів – студенти II курсу навчання, 75 (14,7%) респондентів – студенти III курсу навчання, 117 (22,9%) респондентів – студенти IV курсу навчання, 90 (17,6%) респондентів – студенти V курсу навчання.

Анкетування проводилося серед студентів денної форми навчання п'ятнадцятих вищих навчальних закладів України, а саме: Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (м. Київ), Міжрегіональної академії управління персоналом (м. Київ), Рівненського державного аграрного коледжу (м. Рівне), Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне), Маріупольського державного університету (м. Маріуполь), Криворізького державного педагогічного університету (м. Кривий ріг), Львівського державного університету внутрішніх справ (м. Львів), Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів), Педагогічного коледжу Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів), Львівської духовної семінарії Святого Духа

(м. Львів), Українського Католицького Університету (м. Львів), Запорізького національного університету (м. Запоріжжя), Миколаївського національного аграрного університету (м. Миколаїв), Чернігівського національного технологічного університету (м. Чернігів), Чернігівського музичного училища ім. Л. М. Ревуцького (м. Чернігів).

Серед студентів були представники різних спеціальностей: Інженерія програмного забезпечення, Міжнародні економічні відносини, Облік і аудит, Облік і оподаткування, Економіка підприємства, Управління фінансово-економічною безпекою, Банківська справа та страхування, Фінанси, Менеджмент, Економічна кібернетика, Публічне управління та адміністрування, Історія та археологія, Політологія, Музичне мистецтво, Художня культура, Психологія, Соціальна педагогіка, Соціальна робота, Соціальне забезпечення, Фізична реабілітація, Фізична культура і спорт, Богослов'я, Народна художня творчість, Перукарське мистецтво, Туризм, Міжнародне право, Переклад, Країнознавство.

Результати дослідження. Перейдемо до розгляду безпосередньо результатів анкетування. На запитання «Яке Ваше відношення до представників інших рас та національностей?» відповіді респондентів було розподілено так (рис. 1): у 49,9% відношення до представників інших рас та національностей позитивне; 5,3% відчуває неприязнь; у 44,8% відношення нейтральне.

Яке Ваше відношення до представників інших рас та національностей?

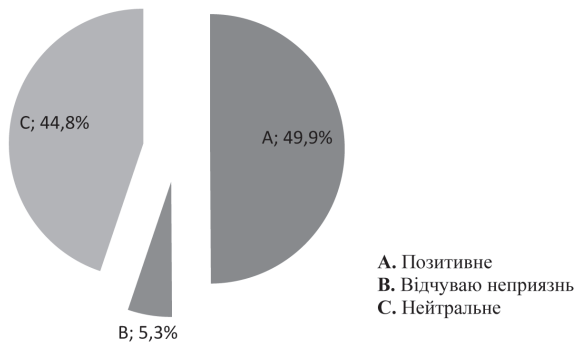

Рис. 1. Розподіл респондентів щодо відношення до представників інших рас та національностей

На запитання «Чи згодні Ви з тим, що кожна нація повинна жити на своїй історичній території?» 34,2% відповіли, що згодні; 44,8% не згодні із даним твердженням; 20,9% не знають відповіді на дане запитання (рис. 2).

На запитання «У чому, на Ваш погляд, основна причина конфліктів між представниками різних народів?» респонденти здебільшого обирали декілька варіантів відповідей, так 23,3% вважають, що причиною такого роду конфліктів виступають національні інтереси; 44,8% вважають, що це різні політичні інтереси; 15,9% – різні територіальні інтереси; 31,1% – культурні відмінності; 29,4% вважають, що релігійні відмінності виступають основ-

ною причиною конфліктів між представниками різних народів (рис. 3).

Чи згодні Ви з тим, що кожна нація повинна жити на своїй історичній території?

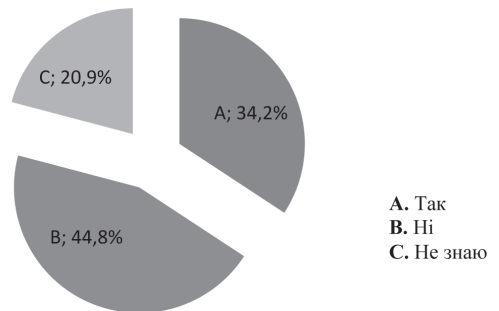

Рис. 2. Розподіл респондентів щодо твердження, що кожна нація повинна жити на своїй історичній території

У чому основна причина конфліктів між представниками різних народів?

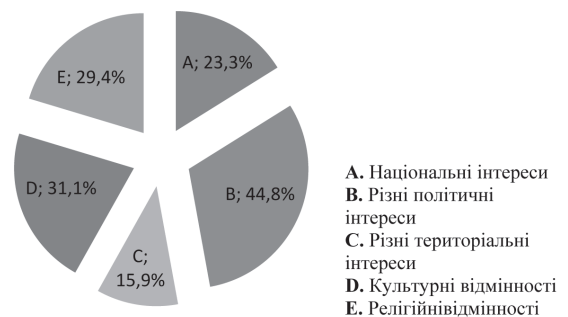

Рис. 3. Розподіл респондентів щодо основних причин конфліктів між представниками різних народів

На запитання «Чи є у Вас друзі іншої національної чи етнічної приналежності?» 66,3% відповіли «так»; 32,3% не мають друзів іншої національної чи етнічної приналежності; 1,4% не мають і не хочуть мати друзів іншої національної чи етнічної приналежності (рис. 4).

Чи є у Вас друзі іншої національної чи етнічної приналежності?

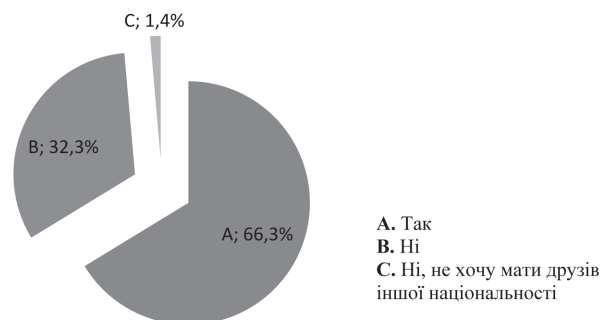

Рис. 4. Розподіл респондентів щодо наявності друзі іншої національної чи етнічної приналежності

На запитання «Яке Ваше ставлення до шлюбу між представниками різних національностей?» 30,5% відповіли, що позитивно ставляться до такого шлюбу; у 8,4% ставлення до шлюбу між представниками різних національностей негативне; 61% нейтрально ставляться до такого шлюбу (рис. 5).

Яке Ваше ставлення до шлюбу між представниками різних національностей?

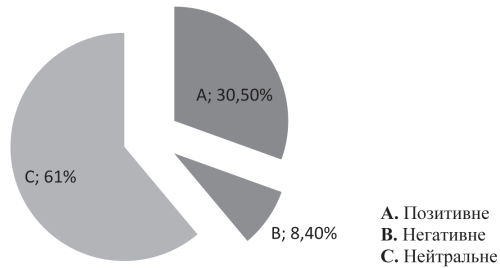

Рис. 5. Розподіл респондентів щодо особистісного ставлення до шлюбу між представниками різних національностей

На запитання «Яке Ваше ставлення до переселенців в Україні?» 50,7% відповіли, що щиро їм співчувають та готові допомогти; 4,3% негативно ставляться до переселенців в Україні; у 14,1% байдуже ставлення до переселенців; 30,9% вагаються у відповіді на дане запитання (рис. 6).

Яке Ваше ставлення до переселенців в Україні?

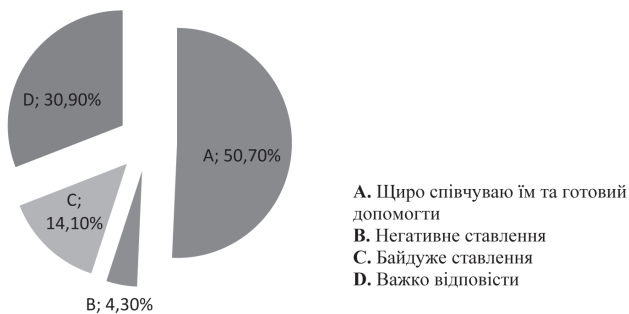

Рис. 6. Розподіл респондентів щодо особистісного ставлення до переселенців в Україні

На запитання «Яке Ваше ставлення до біженців?» 52,8% відповіли, що щиро їм співчувають та готові допомогти; 4,1% негативно ставляться до біженців; у 10,4% байдуже ставлення до біженців; 32,7% вагаються у відповіді на дане запитання (рис. 7).

Яке Ваше ставлення до біженців?

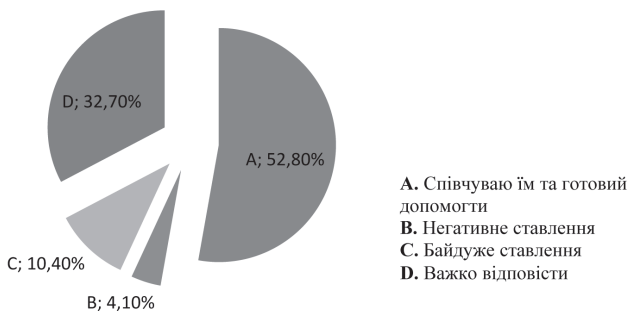

Рис. 7. Розподіл респондентів щодо особистісного ставлення до біженців

На запитання «Якщо б Ви стали свідком конфліктної ситуації між представниками різних народів, то якими були б Ваші дії?» 32,7% відповіли,

що пройшли мимо, оскільки їх це не стосується; 24,5% намагалися б розібратися у конфлікті, що виник; 42,9% повідомили б правоохоронні органи про конфлікт (рис. 8).

Якщо б Ви стали свідком конфліктної ситуації між представниками різних народів, то якими були б Ваші дії?

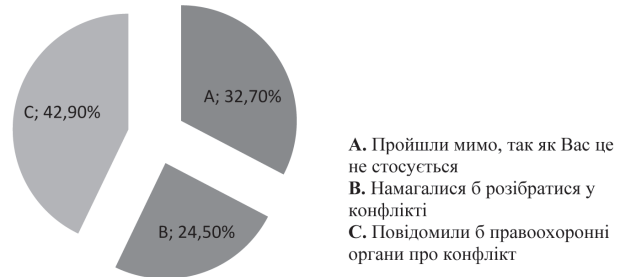

Рис. 8. Розподіл респондентів щодо дій у разі споглядання конфліктної ситуації між представниками різних народів

На запитання «Як Ви відносите до прояву міжкультурної інтолерантності?» 38,2% відповіли, що такого не повинно бути і їхнє ставлення до проявів міжкультурної інтолерантності негативне; 18,6% вважають, що такі прояви часто бувають виправдані; 43,2% вагаються у відповіді на дане запитання (рис. 9).

Як Ви відносите до прояву міжкультурної інтолерантності?

Рис. 9. Розподіл респондентів щодо особистісного ставлення до прояву міжкультурної інтолерантності

Вище проаналізовані питання анкети стосувалися міжкультурної толерантності студентів. Можемо зробити висновок, що у студентів середній рівень прояву міжкультурної толерантності, оскільки у 49,9% відношення до представників інших рас та національностей позитивне; 44,8% не згодні із тим, що кожна нація повинна жити на своїй історичній території; 66,3% мають друзів іншої національної чи етнічної приналежності; 30,5% позитивно ставляться до шлюбу між представниками різних національностей; 50,7% щиро співчувають та готові допомогти переселенцям; 52,8% готові допомогти біженцям; 38,2% негативно ставляться до проявів міжкультурної інтолерантності.

Наступний блок запитань анкети стосувався міжкультурної комунікації студентів. Перейдемо

до аналізу результатів. Так, на запитання «Що Ви відчуваєте, коли у Вашій присутності люди іншої національності чи іншої етнічної приналежності розмовляють своєю рідною мовою?» 6,3% відповіли, що їх це відверто дратує; 30,5% не звертає на це уваги; 50,7% ставляться позитивно, оскільки кожен має право розмовляти мовою, якою бажає; 12,5% ставляться позитивно у випадку, коли кожен із співрозмовників розмовляє своєю рідною мовою (рис. 10).

Що Ви відчуваєте, коли у Вашій присутності люди іншої національності чи іншої етнічної приналежності розмовляють своєю рідною мовою?

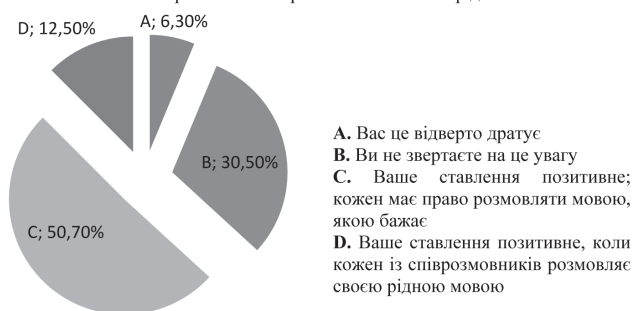

Рис. 10. Розподіл респондентів щодо особистісного ставлення до права представників іншої національності чи іншої етнічної приналежності розмовляти своєю рідною мовою

На запитання «Чи потрібно забезпечувати захист і розвиток регіональних мов чи мов національних меншин?» 69,9% відповіли «так» за умови, якщо це не завдає шкоду офіційним мовам і не заважає їх оволодінню; 9,6% вважають, що не потрібно забезпечувати захист і розвиток регіональних мов чи мов національних меншин; 20,5% вагаються у відповіді на дане запитання (рис. 11).

Чи потрібно забезпечувати захист і розвиток регіональних мов чи мов національних меншин?

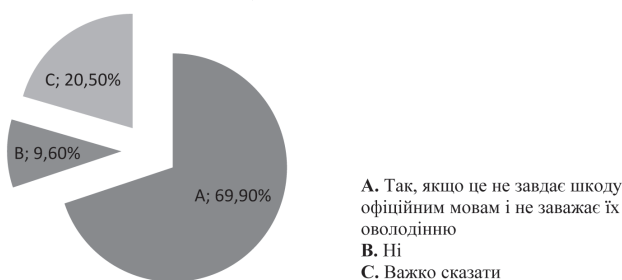

Рис. 11. Розподіл респондентів щодо необхідності забезпечувати захист і розвиток регіональних мов та мов національних меншин

На запитання «Чи погоджуєтесь Ви з тим, що належність до різних культур зумовлює суттєві відмінності на мовленнєвому, змістовому та поведінковому рівнях, що значно впливає на процес їх взаємодії?» 52,3% відповіли, що погоджуються із даним твердженням; 14,7% не погоджуються із даним твердженням; 33,1% вагаються у відповіді (рис. 12).

Чи погоджуєтесь Ви з тим, що належність до різних культур зумовлює суттєві відмінності на мовленнєвому, змістовому та поведінковому рівнях, що значно впливає на процес їх взаємодії?

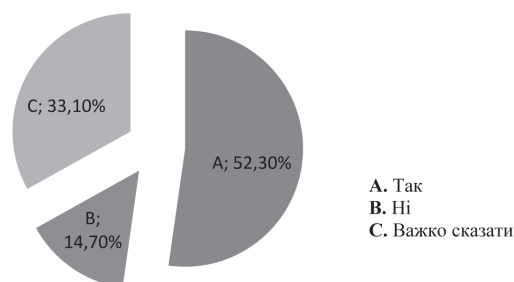

Рис. 12. Розподіл респондентів щодо твердження, що належність до різних культур зумовлює суттєві відмінності на мовленнєвому, змістовому та поведінковому рівнях, що значно впливає на процес їх взаємодії

Таким чином, можемо стверджувати, що у студентів середній рівень прояву міжкультурної комунікації. Проте, варто звернути увагу, що 52,3% респондентів впевнені, що належність до різних культур зумовлює суттєві відмінності на мовленнєвому, змістовому та поведінковому рівнях, а це у свою чергу значно впливає на процес взаємодії між представниками різних культур. Саме тому виникає необхідність виховання у молодій людини толерантності, поважного та терпимого ставлення до культури та релігії Іншого, здатності до міжкультурної комунікації, що сприятиме попередженню міжнародних конфліктів.

Висновки. Отримані результати дослідження сучасного стану міжкультурної толерантності та міжкультурної комунікації студентів показали, що дані складові компоненти міжкультурного виховання у студентів вищих навчальних закладів України є середнього рівня прояву. Варто звернути увагу, що значний відсоток респондентів вагалися у своїх відповідях на запитання, так, наприклад, 43,2% вагаються у відповіді на запитання «Як Ви відноситеся до прояву міжкультурної інтолерантності?»; 30,9% вагаються у відповіді на запитання «Яке Ваше ставлення до переселенців в Україні?»; 32,7% вагаються у відповіді на запитання «Яке Ваше ставлення до біженців?», що свідчить про необхідність інтенсивного сприяння прилученню молоді до культури Іншого народу, формування здатності до міжкультурної комунікації та використання усіх можливостей позааудиторної роботи у вищому навчальному закладі для міжкультурного виховання студентів.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у експериментальній перевірці технології міжкультурного виховання студентів засобами музики у позааудиторній роботі вищого навчального закладу.

Література

1. Вей Чжеюань. Сутність і зміст міжкультурного виховання студентів / Чжеюань Вей // Неперервна професійна освіта: теорія і практика (Серія: Педагогічні науки). – 2016. – №1-2 (46-47). – С. 27-33.
2. Nermine Abd Elkader. Dialogic Multicultural Education Theory and Praxis: Dialogue and the Problems of Multicultural Education in a Pluralistic Society. Dialogic Pedagogy: An International Online Journal. 2015. Vol. 3. URL: <http://dpj.pitt.edu>. DOI: 10.5195/dpj.2015.71

МЕЖКУЛЬТУРНАЯ ТОЛЕРАНТНОСТЬ И МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ: РЕЗУЛЬТАТЫ ОПРОСА СТУДЕНТОВ

Вей Чжеюань, аспирант, Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова, ул. Пирогова, 9, 01601 Киев, Украина, 66188584@qq.com

В статье осуществлен анализ результатов исследования современного состояния межкультурной толерантности и межкультурной коммуникации студентов высших учебных заведений Украины. Автор обращает внимание, что по результатам исследования подавляющее большинство респондентов считают, что принадлежность к разным культурам предопределяет существенные отличия на речевом, смысловом и поведенческом уровнях, а это в свою очередь значительно влияет на процесс взаимодействия между представителями разных культур. Именно по этому возникает необходимость воспитания у молодого человека толерантности, почтительного и терпимого отношения к культуре и религии Другого, способности к межкультурной коммуникации, которая будет способствовать предупреждению международных конфликтов.

Ключевые слова: межкультурное воспитание; межкультурная коммуникация; межкультурная толерантность.

INTERCULTURAL TOLERANCE AND INTERCULTURAL COMMUNICATION: STUDENT SURVEY

Wei Zheyuan, postgraduate student, National Pedagogical Dragomanov University, 9 Pirogova Str., 01601 Kyiv, Ukraine, 66188584@qq.com

The article analyzes the results of the study of the current state of intercultural tolerance and cross-cultural communication of students of higher educational institutions of Ukraine.

The results of research of the current state of intercultural tolerance and intercultural communication of students have shown that these components of intercultural education in higher educational institutions of Ukraine is the average level of expression. It should be noted that a significant percentage of undecided respondents in their answers to the questions, for example, 43.2% are hesitant in answering the question «How do you treat manifestations of intercultural intolerance?»; 30,9% hesitated to answer the question «What is your attitude to migrants in Ukraine?»; 32.7% hesitate in answering the question «What is your attitude to the refugees?». That indicates the need for intensive promotion of youth involvement in the culture of a people, forming the ability to cross-cultural communication and use of all the possibilities of extracurricular work in higher education for intercultural education of students.

The author notes that according to the study results the majority of respondents believe that belonging to different cultures leads to significant differences in speech, contextual and behavioral levels, which in turn greatly influences the interaction between different cultures. That is why it is necessary to teach a young man of tolerance, respectful and tolerant attitude to the culture and religion of the Other, the ability to cross-cultural communication, which will help prevent international conflicts.

Keywords: intercultural education; intercultural communication; intercultural tolerance.

Стаття надійшла до редакції 10.02.2017

Прийнято до друку 23.03.2017